

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ЛКС Центр

Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

Ефективна економіка № 9, 2017

УДК 332.1

I. В. Заблодська,

д. е. н., професор, професор кафедри менеджменту та маркетингу Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля м. Северодонецьк

I. В. Тяжкороб,

к. е. н., доцент, кафедри фінансів, банківської справи та страхування Львівського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Університет банківської справи», м. Львів

М. В. Плетньов,

к. т. н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля м. Северодонецьк

ТЕНДЕНЦІЙНІСТЬ РОЗВИТКУ ПРОСТОРОВИХ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

I. V. Zablodska,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Associated Professor of Management and Marketing Department, Volodymyr Dahl East-Ukrainian National University, Severodonets`k city

I. V. Tiazhkorob,

Ph.D. in Economics, Associated Professor of the Department of Finances, Banking and Insurance of the Lviv Institute of SHEI «Banking University», Lviv city

M. V. Pletniou,

Ph.D. in Technical Sciences, Associated Professor of Enterprise`s Economy Department, Volodymyr Dahl East-Ukrainian National University, Severodonets`k city

TENDENTIOUSNESS DEVELOPMENT SPATIAL FORMS OF THE ORGANIZATION REGIONS ECONOMICS

У статті досліджено сучасні тенденції розвитку просторових форм організації економіки регіону. Зазначено, що обґрунтоване впровадження новітніх просторових форм організації економіки з урахуванням стратегічних цілей та конкурентних переваг регіонів сприятиме поширенню процесів кластеризації та створенню бізнес-територій, а також забезпечить реалізацію пріоритетних напрямів інноваційно-інвестиційного розвитку. При цьому велика роль у створенні нових та розширенні наявних мереж просторових форм організації бізнесу в регіонах відводиться державі, зокрема необхідним є створення належного інституційного середовища.

The article studies modern trends in the development of spatial forms of organization of the region's economy. It was noted that the well-founded introduction of the new spatial forms of organization of the economy, taking into account the strategic goals and competitive advantages of the regions, will promote the dissemination of clustering processes and the creation of business territories, and ensure the implementation of the priority directions of innovation and investment development. At the same time, a significant role in creating new and expanding existing networks of spatial forms of business organization in the regions is assigned to the state, it is necessary to create an appropriate institutional environment.

Ключові слова: розвиток, регіон, просторові форми, організація економіки, регіональні мережі.

Key words: development, region, spatial forms, organization of economy, regional networks.

Вступ. В умовах інтенсифікації розвитку національної економіки зростає потреба у подальшому удосконаленні структурної організації господарського простору країни та регіонів. У теперішній час ані стабільність економічного розвитку регіональних систем, ані підвищення ефективності функціонування його господарюючих суб'єктів вже не можуть забезпечуватися стандартними прийомами й інструментами менеджменту. Виникає необхідність у формуванні і подальшому використанні принципово нових просторових форм організації економіки, здатних забезпечити досягнення мультиплікативного і синергетичного ефектів. Досвід провідних країн світу доводить ефективність існування таких просторових форм організації економіки, як технополіси, технопарки, спеціальні (особливі) економічні зони, промислові та індустріальні парки, транспортно-логістичні центри, спеціалізовані торгово-складські зони й інших форм як «локомотивів» соціально-економічного зростання у регіонах. Пошук закономірностей просторової організації економіки регіону та обґрунтування доцільності впровадження новітніх просторових форм з урахуванням стратегічних цілей та конкурентних переваг регіонів сприятиме поширенню процесів кластеризації та створенню бізнес-територій, а також забезпечить реалізацію пріоритетних напрямів інноваційно-інвестиційного розвитку.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Просторові аспекти розвитку регіональних економічних систем широко висвітлено у наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, регіоналістів, географів та інших фахівців суміжних галузей знань [1-17 та ін.]. Зокрема, ними досліджено форми і фактори просторової організації регіонального господарства, теоретичні підходи до типології просторових форм ділової активності, методологічні аспекти формування міжрегіональної та внутрішньорегіональної інтеграції, нормативно-правове регулювання діяльності просторових форм організації бізнесу та інші питання. Проте, нові виклики і завдання просторового розвитку суспільства та економіки вимагають пошуку нових просторових форм її організації і на цій основі задоволення соціальних потреб населення території. Тому метою статті є охарактеризувати сучасні тенденції у розвитку просторових форм організації економіки регіону.

Результати дослідження. Просторовий розвиток регіону розглядається як структурна зміна параметрів його основних форм – форм розселення та форм просторової організації економіки. При цьому просторова організація економіки виражається структурно-параметричним та просторово-часовим впорядкуванням та узгодженням елементів і зв'язків, яке забезпечує ефективність використання потенціалу економічного простору [1, с. 27]. Просторова організація включає також комплекс цілеспрямованої економічної діяльності суб'єктів підприємництва на певній території і виступає як результат такої діяльності в минулому та сучасному, як механізм розміщення нових об'єктів, як система відносин між суб'єктами господарювання, місцевими владами і громадами та як просторова форма інтеграції виробництва [2, с. 16].

В наукових публікаціях з питань розвитку просторових форм організації економіки регіону можна зустріти такі близькі за змістом словосполучення як «просторові форми ділової активності» [3], «просторові форми організації бізнесу» [4], «субрегіональна соціально-економічна система» [5], «субрегіональні просторові локалізації» [6], «локальні бізнес-території» [7]. Це пояснюється тим, що особливості сучасного розвитку просторових форм організації економіки регіону пов'язані з удосконаленням внутрішньої структурної організації господарства регіонів, поєднанням традиційних способів і моделей організації бізнесу, властивих індустріальній економіці, і новітніх підходів до функціонування підприємств у постіндустріальній та інформаційній економіці. При цьому з точки зору розвитку економічного простору регіону важливим питанням є не лише ефективний розвиток підприємств, а їх раціональне розміщення, або організація, для покращення використання ресурсів і зв'язків між всіма учасниками підприємницької системи, інтегрованої в економічний простір, яка має проєкцію на певну територію (місцевість) [3, с. 70]. Отже, просторова організація економіки охоплює всі питання, що пов'язані із територіальним поділом праці, розміщенням продуктивних сил, місцем регіону у загальнодержавному та міжнародному поділі праці, регіональними розбіжностями у господарських відносинах, регіональною соціально-економічною політикою, розселенням людей, взаємовідносинами суспільства та навколишнього середовища.

Сьогодні серед науковців не існує єдиної точки зору, яка ж просторова форма організації економіки регіону є оптимальною. Ефективність функціонування такої форми залежить від поєднання кількох елементів: виду економічної діяльності, локалізації (місця розташування), організаційно-правової форми діяльності підприємства, якості розвиненості бізнес-середовища, у якому формуються і розвиваються інтеграційні відносини, що в результаті проявляється у спеціалізації господарства регіону [3, с. 71].

В умовах планово-директивної системи управління у структурі регіонального господарства важлива роль належала територіально-виробничим (територіально-промисловим) комплексам (ТПК). ТПК є втіленням результату роботи вчених та регулятивних зусиль держави, в основному, для засвоєння нових територій. На відповідному етапі розвитку країни ТПК стали новою прогресивною формою територіальної організації господарства. Вони створювались для формування єдиного технологічного ланцюжка по переробці сировини до готової продукції та поєднували у собі підприємства галузей спеціалізації, які розвивались на основі природних та трудових ресурсів певних економічних районів країни та які мали єдину соціальну та виробничу інфраструктуру, а також загальну енергетичну та будівельну базу [8].

На початку становлення ринкових відносин, коли відбулася ліквідація низки виробництв внаслідок руйнування господарських зв'язків та складності їх відновлення, почали формуватись фінансово-промислові групи з подальшим їх розвитком і трансформацією у бізнес-групи. Процес зміни просторових форм організації економіки з боку держави в той час був практично неконтрольованим. Загострилася проблема раціонального використання та відтворення обмежених

регіональних ресурсів. Водночас господарський комплекс країни та регіонів, хоча й піддався істотним трансформаціям, та повністю не був знищений. Зокрема, незмінним залишився галузевий та територіальний поділ праці, збереглися загальнонаціональні технічні системи (паливно-енергетична, транспортна, комунікаційна та ін.). У цих умовах змінилась конфігурація просторових форм організації економіки регіону – основними чинниками просторового розвитку стають промислові та транспортні вузли, а також сучасні територіальні утворення – кластери та регіональні мережі різної форми взаємодії (вертикальної, горизонтальної, змішаної).

Промисловий вузол є просторовою формою організації економіки, характерною для старопромислових районів. У 60-х роках ХХ ст. він представляв собою концентрацію промислового виробництва в одному великому або кількох промислових центрах, які знаходились один від одного на відстані 50-80 км і об'єднаних спільністю сировинної бази або спеціалізації. Згідно сучасного трактування даного поняття під промисловим вузлом розуміють групу виробництв, компактно розміщених на досить невеликій території [9]. Тобто, як доречно підмічено вітчизняними вченими, відбулося деяке розмивання реальної територіальної складової в бік абстрактної, що ускладнює проведення подальших досліджень щодо вирішення виникаючих регіональних проблем.

Недостатньо стійкими щодо впливу факторів зовнішнього відносно регіону середовища виявились у нових умовах господарювання й транспортні вузли. Транспортний вузол – це перетин транспортних комунікацій, які, як правило, поєднуються з концентрацією виробництва і населення [10]. Внаслідок зміни напрямків руху пасажирських й вантажних потоків періодично виникає питання щодо доцільності існування деяких з них.

В даний час стали активно утворюватись такі новітні просторові форми організації економіки регіону, як регіональні мережі, що представляють собою форми кооперації в регіоні, при яких партнери добровільно і рівноправно з'єднують і доповнюють свої здібності і потенціали для спільного та більш ефективного виконання своїх завдань [11]. Для регіональних мереж характерним є вибір горизонтальної або вертикальної форми взаємодії. Горизонтальна форма взаємодії притаманна підприємствам, які мають однаковий ступінь (етапи) виробництва і збуту продукції, та використовується з метою усунення конкуренції між договірними організаціями; забезпечення ринкової переваги над конкурентами, що не ввійшли в об'єднання; спільного виконання або координації інших виробничо-господарських і соціальних функцій. Вертикальна (інтегрована) форма взаємодії виникає шляхом об'єднання підприємств, які мають послідовні ступені (етапи) виробництва і збуту продукції (наприклад, заготівельне підприємство – обробка – зберігання). При цьому інтеграція може бути прямою (від початкових етапів виробництва до кінцевих) та зворотною (навпаки).

Нові просторові форми є результатом інтеграційних процесів як в глобальному економічному просторі, так і в регіональному зокрема. Між компонентами економічного простору регіонів формуються горизонтальні та вертикальні взаємозв'язки. Зазначені форми міжрегіональної інтеграції призводять до зростання економічної ефективності за рахунок розширення масштабів виробництва, виникнення можливостей випуску якісної нової продукції, оптимізації господарської структури території тощо [12, с. 297-298]. На відміну від інтеграційних зв'язків, які сприяють об'єднанню підприємств у певні просторові форми організації ділової активності, дезінтеграційні зв'язки призводять до переформатування або реорганізації зв'язків між суб'єктами господарювання та утворення нових форм організації бізнесу [3, с. 72]. Розширення й урізноманітнення економічного простору за рахунок зазначених просторових форм інтеграції або дезінтеграції підприємств збільшує потенційні можливості регіонів у конкурентному середовищі.

Виходячи з точки зору просторого виміру інтеграційних процесів у межах регіону, просторові форми організації ділової активності представляють собою організовані у просторі й часі інтегровані структури, які характеризуються певними просторовими зв'язками між суб'єктами господарювання, які проявляються в обміні технологіями, знаннями та людськими ресурсами. Будова цих просторових форм відображає територіальну експозицію господарських систем, що сформувались внаслідок інтеграції виробничої діяльності, дії закономірності та комплексності виробничого процесу [3, с. 72]. При цьому просторова локалізація виступає як форма організації виробничої і соціальної діяльності, є виразником її просторової організації. Територіально вони можуть бути виражені: точково (одичне підприємство); скупчені в ареалах або зонах (інноваційні кластери, стратегічні альянси, технологічні парки, інноваційні інкубатори, технополіси); мати мережеву структуру (інноваційні та науково-технічні мережі, інноваційні регіони) [2, с. 16].

Однією із форм промислових мереж, що підвищують частоту і силу взаємодії підприємств є кластер [13]. Процес кластеризації господарського простору регіонів подовжує інерцію історичного тренда динаміки колишніх структур, які завершують свій життєвий цикл, зокрема системи виробничо-територіальних комплексів. Під кластером прийнято розуміти групу географічно сусідніх взаємодіючих компаній (постачальників виробників тощо) і пов'язаних з ними організацій (освітніх установ, органів державного управління, інформаційних компаній), що діють у певній сфері і взаємодоповнюють один одного [14]. Кластерний підхід дозволяє «зв'язати» центр та оточення за рахунок більш тісної міжфірмової взаємодії; створення спільних ринків праці, технологій, знань і підвищення доступності підприємств до використання загальних ресурсів; скорочення загальних витрат і формування синергетичного ефекту взаємодії. Всі учасники кластера отримують додаткові конкурентні переваги під впливом сукупного впливу ефектів масштабу синергії. Крім того, кластер сприяє розвитку горизонтальних мережевих відносин у інтеграції та кооперації, обміну досвідом, а також партнерській взаємодії бізнесу – влади – науки – освіти [7]. Саме наявність таких відмітних рис, як концентрація та кооперація відрізняє кластер від несистемної, механічної сукупності підприємств у межах регіону.

Однак кластери лише прокладають дорогу більш складним формам структуризації внутрішнього середовища регіону, які володіють значним потенціалом. В умовах пошуку якісно нових ресурсів для розвитку і, як наслідок, підвищення своєї конкурентоспроможності різні регіональні економічні системи території прагнуть удосконалити своє внутрішнє середовище, знаходити і підкріплювати в ній перспективні точки і зони перспективного зростання [15]. При цьому їм доводиться вирішувати такі завдання: по-перше, спиратися на зони економічного зростання, що складаються природньо та володіють достатнім потенціалом еволюції, тобто йти від реальних ринкових ситуацій; по-друге, адекватно оформляти такі зони росту в господарському просторі регіону, тобто створювати і нормативно забезпечувати розвиток субрегіональних структурних утворень, забезпечуючи їм необхідну свободу розвитку.

На думку вчених-регіоналістів, субрегіональна інтеграція є більш оперативною у порівнянні із макрорегіональною інтеграцією, оскільки визначається діями органів управління і господарюючих суб'єктів всередині одного регіону, що дозволяє досить ефективно забезпечувати узгодження і баланс інтересів усіх учасників інтеграційного процесу. З точки зору розуміння територіальної економічної системи як родової основи в дослідженні різноманіття складних просторових інституційно-господарських утворень, субрегіональна соціально-економічна система – це певна впорядкована сукупність суб'єктів економічної діяльності муніципальних утворень регіону, об'єднана між собою спільним використанням територіальних ресурсів, а також економічними і не економічними інтересами. Тобто основні відмінності даної системи від інших економічних систем полягають у тому, що вона, по-перше, прив'язана до територій, які визначають ефективність економічних процесів, а по-друге, галузева специфіка проявляється в структурі використання ресурсів системи з метою отримання синергетичного ефекту [5, с. 5-9].

Субрегіональні системи існують на приватно-корпоративному, муніципально-приватному (партнерському) і муніципальному (адміністративному) рівні [5, с. 9-10]. Зокрема, на приватно-корпоративному рівні виділяють мережеві та холдингові структури: мережеві види субрегіональних систем ідентифікуються як групи учасників того чи іншого ринку, що об'єдналися з метою більш ефективного використання ресурсів і використання специфічних переваг для спільної реалізації проектів; холдингові структури створюються в результаті стратегії просторового розвитку фірми, горизонтальної та вертикальної інтеграції з метою спільного найбільш ефективного використання наявних ресурсів, розширення ринку збуту (впливу), для збільшення вартості компаній.

На партнерському рівні видами субрегіональні системи є проектні та інфраструктурні. Проектні моделі можна використовувати з метою освоєння нових територій, підтримки розвитку вже існуючих територій за допомогою інвестиційних, законодавчих та інших операцій. Інфраструктурні види субрегіональних систем можна розглядати як інтегровану в проектну модель її складову.

Муніципальний рівень представлений міжмуніципальними та укрупненими субрегіональними системами. Злиття і поглинання на міжмуніципальному рівні проявляються в результаті реалізації стратегії зростання корпорацій або муніципальних утворень, а також в рамках оптимізації витрат. На адміністративному рівні – реалізуються у вигляді укрупнених муніципальних утворень (з адміністративним об'єднанням) або у вигляді міжмуніципальних утворень (з частковим об'єднанням об'єктів соціально-бюджетної сфери та органів управління).

Основними умовами для створення субрегіональних просторових локалізацій є інноваційний потенціал регіону; рівень розвитку інженерної, соціально-економічної, логістичної інфраструктури; наявність трудових та комунікаційних ресурсів; бізнес-клімат; виробничий потенціал регіону; інтеграція регіону у міжрегіональній кооперації; демографічні та міграційні тенденції; підтримка регіональних органів влади. В залежності від сукупності зазначених умов, що отримали розвиток у тому чи іншому регіоні, формуються відповідні субрегіональні просторові локалізації. При цьому важливість різних компонент обумовлена ступенем ініціативності державних або регіональних органів влади, представників бізнес-середовища або науково-освітнього простору в рамках концепції соціально-економічного розвитку регіону. Мотивами зазначених груп зацікавлених сторін є, відповідно, соціально-економічна політика влади, бажання вижити в конкурентному середовищі, комерціалізація наукового потенціалу та розвитку наукоємкого виробництва [6].

Субрегіональні просторові локалізації регіонів можуть знаходитись на різних етапах соціально-економічного розвитку, що обумовлено ефективністю взаємодії органів влади, бізнес-середовища та науково-освітнього простору. Зокрема, зарубіжними вченими проведений аналіз варіацій субрегіональних просторових локалізацій в залежності від типу регіону, виділеного на основі рівня розвитку інноваційного та виробничого потенціалу [7; 8], а також демографічних та міграційних тенденцій [6]. Дослідження показали, що чим вищим є рівень розвитку регіону, тим більше існує варіантів форм просторових локалізацій. Так, найбільше дислокаційне зосередження субрегіональних просторових локалізацій спостерігається у регіонах з великими містами. Це пов'язано з тим, що дані регіони, на відміну від невеликих міст, є інвестиційно привабливими та мають розвинуту інфраструктуру. У депресивному типі регіону існують формальні локалітети, які при низькому рівні конкуренції практично не працюють. Відтак, щоб просторові локалізації сприяли розвитку депресивних регіонів, органам влади спільно із економічними суб'єктами необхідно знаходити моделі взаємодії, що допоможе таким регіонам вийти із депресивного стану.

На жаль, сучасний розвиток просторових форм організації економіки регіонів України супроводжується проблемами інституційного характеру [4]. Зокрема, ключовими проблемами нормативно-правового регулювання діяльності просторових форм організації бізнесу є: незавершеність і відсутність системного підходу формування нормативно-правової бази регулювання їх діяльності; наявність правової колізії, що стосується сутності просторових форм організації бізнесу та особливостей їхньої діяльності; процедура створення та державної реєстрації більшості форм просторової організації бізнесу є бюрократизована і доволі громіздкою; часта зміна умов функціонування просторових форм організації бізнесу; відсутність нормативно-правового регламентування особливостей створення і функціонування таких форм просторової організації бізнесу як кластери, технополіси, соціо-технополіси, он-лайн платформи та ін.; функціонування державних і недержавних структур, діяльність яких повинна бути спрямована на підтримку розвитку просторових форм організації бізнесу, має формальний характер і не дає очікуваного потрібного результату. Отже, усунення наведених проблем дозволить створити нові та розширити наявні мережі просторових форм організації бізнесу в регіонах.

Висновки. Таким чином, сучасні тенденції розвитку просторових форм організації економіки регіону пов'язані з обґрунтуванням «осередків місцевих територій і на їх основі місцевої економіки у межах місцевих економічних районів, що дозволяє характеризувати останні як базові одиниці організації економічного простору і просторового розвитку регіональної економіки, які в сукупності формують мережу регіональних економічних спільнот» [1, с. 29-30]. При цьому «...центр ваги переміщується від абстрактних національних узагальнень до регіональних умов і зв'язків між місцевими економіками...» [1, с. 30]. Ефективне функціонування просторових форм організації економіки привносить відчутний внесок в розвиток місцевої економіки за допомогою розвитку підприємництва, розширення і удосконалення інфраструктури, підвищення зайнятості населення та рівня життя, активізації інвестиційних та інноваційних процесів, збільшення бази оподаткування та

підвищення доходів бюджету. Створення нових просторових форм організації економіки для мономіст є засобом диверсифікації економіки та створення нових виробництв послуг. Для депресивних районів і міст – це, в першу чергу, засіб для «ребрендингу», зміни «іміджу» і залучення нових компаній і виробництв.

Список використаної літератури.

1. Мазур А. Г. Просторові аспекти розвитку регіональних економічних систем / А. Г. Мазур, С. А. Мазур // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія : економічні науки. – 2014. – № 1. – С. 26–32.
2. Фащевський М. І. Методологічні засади територіальної організації господарства / М. І. Фащевський // Територіальна організація суспільства: розуміння категорії. Матеріали теоретико-методологічного семінару (Київ, 4-11 бер. 2010 р.). – К., 2010. – Вип. 1. – С. 15–18.
3. Щеглюк С. Д. Теоретичні підходи до типології просторових форм ділової активності регіону / С. Д. Щеглюк // Регіональна економіка. – 2016. – № 3. – С. 69-75.
4. Ткач С. М. Нормативно-правове регулювання діяльності просторових форм організації бізнесу в Україні: ключові проблеми та перспективи розвитку / С. М. Ткач // Економіка та право. – 2017. – № 1 (46). – С. 105-112.
5. Беломестнов В. Г. Управление развитием муниципальных образований на основе субрегиональной ресурсной интеграции: монография / В. Г. Беломестнов, Б. Б. Шаралдаев, Н. Э. Эрдынеева. – СПб.: Санкт-Петербургский университет управления и экономики, 2012. – 134 с.
6. Томшинская И. Н. Влияние типа региона на развитие форм субрегиональных пространственных локализаций / И. Н. Томшинская, М. В. Шарапов // Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 5: Экономика. – 2013. – Вип. 3. – С. 138-142.
7. Татаркин А. И. Пространственные факторы системной модернизации Российской Федерации [Электронный ресурс] / А. И. Татаркин // Бизнес, менеджмент и право. – Режим доступа : http://www.bmpravo.ru/show_stat.php?stat=863
8. Киселева Н. Н. Территориально-производственные комплексы как форма пространственной организации производства: эволюция и перспективы развития [Электронный ресурс] / Н. Н. Киселева, А. А. Орлянская, К. В. Бавина, Н. В. Боровикова // Региональная экономика и управление. – 2016. – № 4 (48). – Режим доступа: <http://eee-region.ru/article/4813/>
9. Иваненко Л. В. Территориально организационные формы экономики регионов / Л. В. Иваненко // Регионология. – 2006. – № 3. – С. 87-96.
10. Гранберг А. Г. Основы региональной экономики: учеб. / А. Г. Гранберг. – [2-е изд. доп., перераб.]. – М.: ГУ ВШЭ, 2001. – 495 с.
11. Арженовский И. В. Региональные сети и региональная экономическая политика: перспективы взаимодействия / И. В. Арженовский // Регионология. – 2003. – № 4. – С. 53-59.
12. Богославец О. Г. Методологічні аспекти формування міжрегіональної та внутрішньорегіональної інтеграції / О. Г. Богославец // Регіональний розвиток України: проблеми та перспективи: [у 2-х ч.]. – К.: КНЕУ, 2011. – Ч. 1. – С. 295-301.
13. Захаров В. Промышленные кластеры и экономический рост / В. Захаров // Проблемы теории и практики управления. – 2006. – № 12. – С. 19-23.
14. Лихитченко Д. О. Форми і фактори просторової організації регіонального господарства [Електронний ресурс] / Д. О. Лихитченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 16. – С. 79-83. – Режим доступу : http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2013/20.pdf
15. Портер М. Э. Конкуренция / М. Э. Портер; под ред. Я. В. Заблочного. – М.: Вильямс, 2002. – 495 с.
16. Градировский С. Таблица типов регионов РФ. Взгляд из пространства человеческих ресурсов [Электронный ресурс] / С. Градировский. – Режим доступа : <http://www.archipelag.ru/agenda/povestka/evolution/development/tab1-typ/>
17. Гусаков М. А. Теоретические основы управления инновационным развитием в регионах разного типа / М. А. Гусаков, А. А. Румянцев. – СПб.: ИПРЭ РАН, 2004. – 51 с.

References.

1. Mazur, A. H., & Mazur, S.A. (2014). Prostorovi aspekty rozvytku rehionalnykh ekonomichnykh system [Spatial aspects of the development of regional economic systems]. *Zbirnyk naukovykh prats Vinnytskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Seriya : ekonomichni nauky – Collection of scientific works of Vinnytsa National Agrarian University. Series: Economic Sciences*, 1, 26–32 [in Ukrainian].
2. Fashchevskiy, M.I. (2010). Metodolohichni zasady terytorialnoi orhanizatsii hospodarstva [Methodological foundations of the territorial organization of the economy]. Materials of the Theoretical and Methodological Seminar: Terytorialna orhanizatsiia suspilstva: rozuminnia katehorii – Territorial organization of society: understanding category. (issue 1), (pp. 15–18). Kyiv [in Ukrainian].
3. Shchehliuk, S. D. (2016). Teoretychni pidkhody do typolohii prostorovykh form dilovoi aktyvnosti rehionu [Theoretical approaches to the typology of spatial forms of business activity in the region]. *Rehionalna ekonomika – Regional economics*, 3, 69-75 [in Ukrainian].
4. Tkach, S. M. (2017). Normatyvno-pravove rehulivannia diialnosti prostorovykh form orhanizatsii biznesu v Ukraini: kliuchovi problemy ta perspektyvy rozvytku [Regulatory regulation of spatial forms of business organization in Ukraine: key problems and prospects of development]. *Ekonomika ta pravo – Economics and Law*, 1, 105-112 [in Ukrainian].
5. Belomestnov, V. G., Sharaldaev, B. B., & Ehrdyneeva, N. Eh. (2012). *Upravlenie razvitiem municipal'nyh obrazovaniy na osnove subregional'noj resursnoj integracii [Management of the development of municipalities on the basis of subregional resource integration]*. St. Petersburg : Sankt-Peterburgskij universitet upravleniya i ehkonomiki [in Russian].
6. Tomshinskaya, I. N., & Sharapov, M. V. (2013). Vliyanie tipa regiona na razvitie form subregional'nyh prostranstvennykh lokalizacij [The influence of the region type on the development of the forms of subregional spatial localizations]. *Vestnik Aдыгейского gosudarstvennogo universiteta. Seriya 5: Ehkonomika – Bulletin of the Adyghe State University. Series 5: The Economy*,

3, 138-142 [in Russian].

7. Tatarki, A. I. Prostranstvennyye faktory sistemnoj modernizacii Rossijskoj Federacii [Spatial factors of system modernization of the Russian Federation]. (n.d.). *Biznes, menedzhment i pravo – Business, management and law*. Retrieved from http://www.bmpravo.ru/show_stat.php?stat=863 [in Russian].

8. Kiseleva, N. N., Orlyanskaya, A. A., Bavina K. V., & Borovikova, N. V. (2016). Territorial'no-proizvodstvennyye kompleksy kak forma prostranstvennoj organizacii proizvodstva: ehvolyciya i perspektivy razvitiya [Territorial production complexes as a form of spatial organization of production: evolution and development prospects]. *Regional'naya ehkonomika i upravlenie – Regional economy and management*, 4. Retrieved from <http://eee-region.ru/article/4813/> [in Russian].

9. Ivanenko, L. V. (2006). Territorial'no organizacionnyye formy ehkonomiki regionov [Territorial organizational forms of regional economies]. *Regionologiya – Regionology*, 3, 87-96.

10. Granberg, A. G. (2001). *Osnovy regional'noj ehkonomiki [Fundamentals of Regional Economics]*. (2nd ed., rev). Moscow : GU VSHEH [in Russian].

11. Arzhenovskij, I.V. (2003). Regional'nye seti i regional'naya ehkonomicheskaya politika: perspektivy vzaimodejstviya [Regional Networks and Regional Economic Policy: Perspectives of Interaction]. *Regionologiya – Regionology*, 4, 53-59 [in Russian].

12. Bohoslavets, O.H. (2011). Metodolohichni aspekty formuvannia mizhrehionalnoi ta vnutrishnorehionalnoi intehratsii [Methodological aspects of the formation of interregional and intraregional integration]. *Rehionalnyi rozvytok Ukrainy: problemy ta perspektyvy – Regional development of Ukraine: problems and perspectives*. (Vols. 1), (pp. 295-301). Kyiv : KNEU [in Ukrainian].

13. Zaharov, V. (2006). Promyshlennye klasteri i ehkonomicheskij rost [Industrial Clusters and Economic Growth]. *Problemy teorii i praktiki upravleniya – Problems of Management Theory and Practice*, 12, 19-23 [in Russian].

14. Lykhytchenko, D. O. (2013). Formy i faktory prostorovoi orhanizatsii rehionalnogo hospodarstva [Forms and factors of spatial organization of regional economy]. *Investytsii: praktyka ta dosvid - Investments: practice and experience*, 16, 79-83. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2013/20.pdf [in Ukrainian].

15. Porter, M. Eh. (2002). *Konkurenciya [Competitiveness]*. Ya. V. Zablokij (Eds.). Moscow : Vil'yams [in Russian].

16. Gradirovskij, S. Tablica tipov regionov RF. Vzglyad iz prostranstva chelovecheskih resursov [Table of types of regions of the Russian Federation. A glance from the space of human resources]. (n.d.). www.archipelag.ru. Retrieved from <http://www.archipelag.ru/agenda/povestka/evolution/development/tabl-typ/> [in Russian].

17. Gusakov, M.A., Rumyancev, A.A. (2004). *Teoreticheskie osnovy upravleniya innovacionnym razvitiem v regionah raznogo tipa [Theoretical Foundations of Innovative Development Management in Regions of Different Types]*. St. Petersburg : IPREH RAN [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 20.09.2017 р.

Вропу

ТОВ "ДКС Центр"